

ΤΟΜΟΣ Α΄.

ΤΕΥΧΟΣ Γ΄ & Δ΄.

ΘΡΑΚΙΚΑ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΙΔΡΥΘΕΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

“ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ,”

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΣΟΥΝΤΑΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΑΡΙΣΤ. ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΗΣ

ΣΤΙΛΠ. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΑΝΕΠ. ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ

ΠΟΛΥΔ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ

ΘΡΑΚΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ — ΜΕΓΑΡΟΝ ΤΟΥΡΙΣΤ — ΒΟΥΛΗΣ 18

1928

ΜΝΗΜΟΣΥΝΑ

ΣΑΡΑΝΤΗΣ ΑΡΧΙΓΕΝΗΣ

Ένας ἀπὸ τοὺς μεγαλυτέρους εὐεργέτας τῆς Θράκης καὶ τοὺς διακεκριμένους ἐπιστήμονας τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ἀναμφισβητήτως ὑπῆρξεν ὁ ἰατρός Σαράντης Ἀρχιγένης.

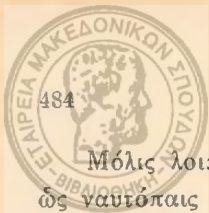
Οὗτος ἐγεννήθη τῇ 5ῃ Φεβρουαρίου 1809 εἰς τὰς Ἐπιβάτας, γραφικὴν κωμόπολιν ἐπὶ τῆς Προποντίδος κειμένην περὶ τὰ δέκα χιλιόμετρα ἀνατολικῶς τῆς Σηλυβρίας, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ ὑπήγετο πολιτικῶς καὶ ἐκκλησιαστικῶς πρὸ τοῦ ἐκπατριμοῦ μας. Ὁ πατήρ του ἐλέγετο Τρανῖκος Διαμαντῆ καὶ ἡ μήτηρ του Εὐφροσύνη.

Ὁ Τρανῖκος ἐμπορευόμενος ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐφονεύθη ὑπὸ τινος Τούρκου ἐντὸς τοῦ καταστήματός του κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως καὶ ἀφῆκε τὴν σύζυγόν του χήραν μὲ δύο ἀνήλικα τέκνα. Τὸν Σαράντην καὶ τὴν ἀδελφήν του.

Ὁ Σαράντης τότε ἦτο μόλις 12 ἐτῶν. Ἐπειδὴ δὲ μὲ τὸν φόνον τοῦ πατρός του καὶ ἡ περιουσία ἐκείνου διηρπάγη, ἡ οἰκογένειά του περιῆλθεν εἰς μεγάλην ἔνδειαν. Ἐνῶ ὁ Σαράντης ἐκ παιδικῆς του ἡλικίας εὐρέθη ὑποχρεωμένος ὄχι μόνον νὰ φοιτᾷ εἰς τὸ Σχολεῖον τῆς πατρίδος του, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐργάζεται συγχρόνως διὰ ν' ἀνακουφίῃ τὴν μητέρα του καὶ τὴν ἀδελφήν του. Ἡ ἐργασία του κυρίως συνίστατο νὰ βοηθῆ κατὰ τὰς ὥρας τῆς σχολῆς του διαφόρους ἀλιεῖς Ἐπιβατινοὺς συμμετέχων εἰς τὰ ἔργα των καὶ συνάμα νὰ διασκεδάζῃ αὐτοὺς διηγούμενος κεφάλαια ἐκ τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας ὡς καὶ ἐκ τῆς ἱερᾶς, τὰ ὁποῖα ἐμάνθανεν εἰς τὸ σχολεῖον.

Ἡ ἐπιμέλεια καὶ ἡ εὐφυΐα τοῦ μικροῦ ὄρφανοῦ, ὁ ὁποῖος διεκρίνετο μεταξὺ τῶν συμμαθητῶν του, προσεῖλκυσε τὴν προσοχὴν τοῦ ἐκ τῶν καθηγητῶν τῆς Ξηροκρήνης ἐν Βοσπόρῳ (κοινῶς Κουροῦ - τσεσμέ), ὅπου τότε ἐλειτούργει ἡ νῦν ἐν Φαναρίῳ μεγάλη τοῦ Γένουσι Σχολή, κ. Λογάδου, ὅστις ταξιδεύων ἔτυχε νὰ ἐπισκεφθῆ καὶ τὸ σχολεῖον τῶν Ἐπιβατῶν. Ὁ Λογάδης συγκινηθεὶς ἀπὸ τὴν εὐφυΐαν καὶ τὸ ἦθος τοῦ Σαράντη συνέστησεν εἰς τοὺς περὶ αὐτὸν ὅτι θὰ ἔπρεπεν ὁ μικρὸς αὐτὸς νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰς σπουδὰς του καὶ εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν.

Ὁ Σαράντης ὅμως ἦτο ἄπορος καὶ ἔπρεπε νὰ ἐργασθῆ διὰ νὰ διαθρέψῃ τὴν μητέρα καὶ τὴν ἀδελφήν του.

Μόλις λοιπόν έτελείωσε τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου του, προσεκολλήθη ὡς ναυτόπαις εἰς τὸ πλοιάριον ἑνὸς ἐκ τῶν συμπατριωτῶν του. Οὗτος μεταφέρων διάφορα ἐπιτόπια προϊόντα εἰς Κωνσταντινούπολιν ἡμέραν τινὰ συνέπεσε νὰ προσορμισθῆ εἰς τὴν Ξηροκρήνην ὅπου ἐξηκολούθει νὰ διδάσκη ὁ Λογάδης.

Ἡ τύχη, ἣ ὁποία εἶχε φανῆ τόσον δυσμενῆς πρὸς τὸν Σαράντην ἤρχισε νὰ τὸν προσμειδῆ. Ὁ Λογάδης ἐξελθὼν περιπάτον πρὸς τὴν παραλίαν, εἰς τὸν ἀτημέλητον ναυτόπαιδα ἀνεγνώρισε τὸν ὄρφανὸν τῶν Ἐπιβατῶν καὶ εὐκολώτατα τὸν κατέπεισε νὰ ἀφίση τὸ ἐπάγγελμά του καὶ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰ μαθήματά του. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Σαράντης ἐστερεῖτο τῶν ἀπαιτουμένων μέσων τὸν συνέστησεν εἰς τὴν ἐπὶ φιλογενεῖα καὶ φιλανθρωπία διακρινομένην οἰκογένειαν τοῦ Χατζῆ - Κώστα καὶ ὑπὸ τὴν προστασίαν ἐκείνης καὶ δαπάναις αὐτῆς κατώρθωσε νὰ διακούσῃ ὅλα τὰ μαθήματα τῆς σχολῆς τῆς Ξηροκρήνης. Εἰς τὴν σχολὴν τῆς Ξηροκρήνης κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τοῦ ἐδόθη καὶ τὸ ἐπιθέτον Ἀρχιγένης κατὰ κρατήσαν τάξιν ἀπονομῆς ἀρχαιζόντων ἐπιθέτων.

Ἀποπερατώσας τὰς σπουδὰς του ὁ Σαράντης Ἀρχιγένης καὶ ἀποτίων φόρον εὐγνωμοσύνης εἰς τὸν εὐεργέτην του Χ' Κώστα εἰργάσθη ἐπὶ τινα ἔτη ὡς οἰκοδιδάσκαλος τῆς οἰκογενείας του. Βραδύτερον ἐδίδαξεν εἰς διαφόρους Κοινότητας καὶ τελευταῖον ἐπὶ τριετίαν εἰς τὴν Φιλιππούπολιν, εἰς τὴν σχολὴν τῆς ὁποίας ἐδώρησε καὶ τὴν βιβλιοθήκην του, φεύγων, ἕνα μεταβῆ εἰς Παρισίους καὶ σπουδάσῃ ἐκεῖ τὴν ἱατρικὴν ἐπιστήμην.

Προτοῦ ὅμως μεταβῆ εἰς Παρισίους, ὅπου ὑπελόγιζε νὰ διατριψῆ ἐπὶ ἔτη ὁ Σ. Ἀρχιγένης ἠθέλησε νὰ ἴδῃ καὶ ἀποχαιρετήσῃ τὴν μητέρα του. Ἀπὸ τὴν Φιλιππούπολιν λοιπὸν κατευθύνθη πρὸς τὰς Ἐπιβάτας. Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην οἱ ταξιδιωτὰι ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ διανυκτερεύωσιν εἰς τὰ πανδοχεῖα (χάνια) τὰ ὁποῖα ἤθελον εὐρεθῆ ἔμπρὸς των, ὅταν τοὺς ἐπλάκωνεν ἡ νύκτα. Παρ' ὅλην τὴν ἐπίβλεψιν καὶ τὴν αὐστηρότητα τῶν Τουρκικῶν ἀρχῶν ὄχι σπανίως πανδοχεῖς καὶ ἀγωγιᾶται προερχόμενοι ἀπὸ ἄλλα ἐπαγγέλματα, εὐρίσκοντο σύμφωνοι νὰ ἐκλέγωσι τὰ θύματά των μεταξὺ τῶν εὐπορούντων ὁδοιπόρων, οἱ ὁποῖοι συνέπιπτε νὰ φιλοξενῶνται παρ' αὐτοῖς.

Ὁ Σαράντης Ἀρχιγένης, ἕνα βράδυ, κατάκοπος ἀπὸ τὸν δρόμον καὶ φέρων εἰς τὴν ζώνην του (στὸ κεμερί) τὰς οἰκονομίας του ἔπεσε νὰ κοιμηθῆ εἰς ἕνα ἀπὸ τὰ χάνια ἐκεῖνα. Ἀπεσύρθη εἰς ἕνα κελὶ καὶ ὁ ὕπνος τὸν κατέλαβεν ἀμέσως, ἐνῶ αἱ φωναὶ καὶ ὁ θόρυβος τῶν ἄλλων συνοδοιπόρων ἠκούετο ἀκόμη εἰς τὴν αὐλὴν καὶ εἰς τὸ καφενεῖον. Βαθμηδὸν ὅμως καὶ κατ' ὀλίγον ἡ νύκτα ἄπλωσε βαθεῖα τὴ νεκρικὴ σιγή της καὶ ἐπεβλήθη εἰς ὀλόκληρο τὸ χάνι.

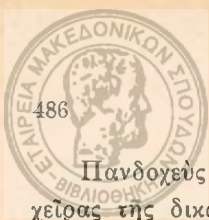
Τὰ μεσάνυχτα ἦσαν περασμένα, ὅταν ὁ Σαράντης ἀνετινάχθη τρομαγμένος ἀπὸ τὸν βαθὺν τοῦ ὕπνου καὶ ἀναψε τὸ φῶς τοῦ. Κρῦος ἰδρῶς περιέτρεχε τὸ σῶμά του. Ἐσκέφθη νὰ φωνάξῃ. Ἄλλ' ἡ ἄκρα ἡσυχία ἡ ὁποία τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐπεκράτει πέραξ του τὸν καθησύχασε καὶ ἀνελογίσθη τὰ σκώματα καὶ τὰς ὕβρεις μὲ τὰς ὁποίας οἱ ἄλλοι ἔνοικοι θὰ τὸν περιέλουον. Τί ἦτο ἐπὶ τέλους; Ἐνας ἐφιάλτης, ἓνα κακὸ ὄνειρο. Ἐνας αἰμόφυρτος ρασοφόρος, ἀπὸ τὰς πληγὰς τοῦ ὁποίου ἔτρεχον τὰ αἵματα καὶ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ὁποίου ἐζωγραφίζετο ἡ ὀδύνη καὶ ὁ πόνος, τὸν ἔσεισε δυνατὰ ἀπὸ τὸν βραχίονα ζητῶν βοήθειαν καὶ τὸν ἐξύτησε.

Ἦτο τόσοσιν παραστατικὸν τὸ ὄνειρον, τόσοσιν ζωηρὸς ὁ τρόμος, ὥστε ὁ ἀτυχῆς Σαράντης ἐφαντάζετο τὴν σκιὰν τοῦ ἐφιάλτου κινουμένην καὶ ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ λύχνου τοῦ. Ἀδυνατῶν νὰ κοιμηθῇ πλέον καὶ θέλων νὰ διασκεδάσῃ τὸν φόβον του, ἤνοιξε ἓνα βιβλίον τὸ ὁποῖον εἶχε πρόχειρον καὶ ἤρχισε νὰ τὸ διαβάξῃ.

Δὲν ἐπέρασε ὅμως πολλὴ ὥρα καὶ τὰ μάτια του κουρασμένα ἔκλεισαν καὶ πάλιν μὲ τὸ βιβλίον εἰς τὰ χέρια καὶ μὲ τὸν λύχνον ἀναμμένον. Εἶχεν ἀποκοιμηθῇ ὅταν εἶδε ν' ἀνοίγῃ ἀθορύβως ἡ θύρα τοῦ πενιχροῦ τοῦ δωματίου καὶ νὰ εἰσέρχεται μειλίχιος καὶ σοβαρὸς ὁ ἴδιος ἱερεὺς, ὅστις πρὸ ὀλίγου αἰμόφυρτος τὸν εἶχε κατατρομάξει. Ἄπλωσε τὸ χέρι του διὰ νὰ τὸν καθυσηχάσῃ καὶ μὲ φωνὴν ἤρεμον τοῦ εἶπε: «Ἐσώθης, ἀλλὰ δὲν πρέπει ν' ἀποκοιμηθῆς καὶ πάλιν. Διότι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἐδολοφόνησαν ἐμέ, καραδοκοῦν ἔξωθεν τῆς θύρας σου διὰ νὰ σὲ δολοφονήσουν. Εἶνε ὁ πανδοχεὺς μὲ τὸν ὑπηρέτην του. Πρὶν ὅμως ἀφίσης τὸ κατηραμένον αὐτὸ μέρος, σὲ παρακαλῶ νὰ φροντίσης διὰ τὸν σεμνοπρεπεῖ καὶ χριστιανικὸν ἐνταφιασμὸν τοῦ σώματός μου, τὸ ὁποῖον οἱ κακοῦργοι ἀπέκρυψαν ἐδῶ που—καὶ τοῦ ἔδειξε τὸν τόπον».

Ὁ Σαράντης Ἀρχιγένης ἀνετινάχθη τρέμων σύσσωμος. Ἡ νύκτα εἶχε προχωρήσει καὶ οἱ πετεινοὶ ἤρχισαν νὰ φωνάζουν. Ὁ πανδοχεὺς ὅστις εἶχεν ἐτοιμασθῇ νὰ δολοφονήσῃ τὸν Ἀρχιγένην διὰ νὰ τὸν ληστεύσῃ, ὅταν τὸ πρῶτον τὸν ἐξύτησεν ὁ αἰμόφυρτος ἱερεὺς, βλέπων ἀναμμένον τὸν λύχνον τοῦ δωματίου τοῦ Σαράντη ἐδίστασε νὰ εἰσέλθῃ εἰς αὐτὸ καὶ τὸν ἀνέμενε ν' ἀποκοιμηθῇ ἐκ νέου. Ἀλλὰ τώρα ὅτε ἀντελήφθη ὅτι ὁ Ἀρχιγένης ἦτο ὄρθιος καὶ ἴσως ὠπλισμένος παρητήθη τοῦ ἐγκληματικῆς σκοποῦ τοῦ.

Μόλις ἐξημέρωσεν ὁ Ἀρχιγένης ἔσπευσεν εἰς τὴν πλησιεστέραν ἀστυνομικὴν ἀρχὴν καὶ ἐξιτόρησε τὰ γεγονότα. Πρόχειρος ἔρευσα ἀνεκάλυψεν ὄχι μόνον τὸ πτώμα τοῦ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἐξαφανισθέντος ἱερέως, διὰ τὸν ὁποῖον ἄλλοι ἀθῶοι ἐκρατοῦντο εἰς τὰς φυλακάς, ἀλλὰ καὶ σωρεῖαν ἄλλων τεκμηρίων καὶ κλοπιμαίων τὰ ὁποῖα ἀπεδείκνυον ὅτι τὸ πανδοχεῖον διευθύνετο ὑπὸ σπείρας κακούργων.

Πανδοχούς και συνένοχοι σιδηροδέσμιοι παρεδόθησαν άμέσως εις τὰς χείρας τῆς δικαιοσύνης. Ὁ δὲ Σαράντης ἀφοῦ ἐπεμελήθη διὰ τὸν ἑνταφιασμὸν τοῦ σωτηρός του, δοξάζων τὸν Θεὸν ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του πρὸς τὴν πατρίδα του.

Ἐπλησίαζεν οὗτος νὰ φθάσῃ εἰς τὸ τέρμα τοῦ ταξειδίου του, ὅταν καὶ πάλιν ἐνυπνιάσθη τὸν σεβάσμιον κληρικόν. Ἦλθε διὰ νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ καὶ τὸν εὐλογήσῃ, διότι εἰς τὸν Ἀρχιγένην διέβλεπε τὸν ἐκλεκτὸν τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Ἀρχιγένης ἐνθαρρυνόμενος ἐκ τῆς παρουσίας τοῦ ἁγίου ἐκείνου ἀνδρὸς καὶ συναισθανόμενος ἐν αὐτῷ ὑπερέραν τινὰ δύναμιν, ἠθέλησε νὰ μάθῃ ἐὰν θὰ εὐδοῦντό ποτε τὰ φιλόδοξα αὐτοῦ σχέδια καὶ ἐὰν ἦτο δυνατὸν νὰ προαισθανθῇ τὸ τέλος του.

— «Ὁ Θεὸς θὰ ἐπιβραβεύσῃ τὰς προσπαθείας σου», τοῦ ἀπήντησεν ἐκεῖνος καὶ προσέθηκεν :— «Ἐγὼ θὰ σὲ ἐπισκεφθῶ ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα τῶν ἐπιτυχιῶν σου. Καὶ θὰ μὲ ἰδῆς ἐκ νέου ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τοῦ θανάτου σου».

Ἐνῶ ὁ Σ. Ἀρχιγένης παραμένων τὰς ὀλίγας ἡμέρας τῶν θερινῶν διακοπῶν του εἰς τὰς Ἐπιβάτας ἐμελέτα τὴν ζωὴν τῶν Παρισίων, ἡ μητέρα του ἄλλα σχέδια ἔτρεφε δι' αὐτόν· τοῦ εἶχεν ἐτοιμάσει τὴν ἐκλεκτὴν τῆς νύμφην. Αὐτὴ ἔνα πόθον εἶχε: Νὰ τὸν νυμφεύσῃ, νὰ τὸν νοικοκυρέψῃ.

Ἄλλ' ὁ Σαράντης φλεγόμενος ἀπὸ τὸν ἱερὸν πόθον νὰ τύγῃ ἀνωτέρας μορφώσεως καὶ νὰ καταστῇ ἱκανὸς ἵνα φανῇ χρήσιμος καὶ εὐεργετικὸς εἰς τὴν πατρίδα του καὶ εἰς τὸ ἔθνος του ἰδιαιτέρως, παρ' ὄλην τὴν ἀγάπην καὶ τὴν τρυφερότητα ποὺ εἶχε πρὸς τὴν μητέρα του καὶ τὴν λύπην ποὺ ἠσθάνετο, διότι δὲν ἠδύνατο νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν μητρικὴν φιλοτιμίαν τῆς, ἔνα ἑσπέρας ἐνεπιστεύθη τὸ μυστικόν του εἰς συγγενῆ του καὶ τὴν ἐπομένην ἀποχαιρείσας τοὺς ἐν τῇ πατρίδι του ἐβάδισε πρὸς τὰ πεπρωμένα του.

Εἰς τοὺς Παρισίους ἔμεινεν ἐπὶ ἕξαετίαν παρακολουθήσας ἐκεῖ μετ' ἐπιμελείας τὰ μαθήματα τῆς ἱατρικῆς ἐπιστήμης καὶ ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τῆς ἱατρικῆς σχολῆς τῶν Παρισίων. Ὁ βίος του ὅμως καθ' ὄλον ἐκεῖνο τὸ διάστημα δὲν ὑπῆρξε ρόδινος. Ἡ ζωὴ τῶν Παρισίων ταχέως εἶχεν ἐξαντλήσει τὰς μικρὰς οἰκονομίας τοῦ ἀνατολίτου σπουδαστοῦ καὶ ἡ γνώριμος αὐτῷ πενία εἶχε πάλιν ἐγκαθιδρυθῆ εἰς τὸ πτωχικὸν δωμάτιόν του. Ὅσοι ἔζησαν τὴν ζωὴν ἐκείνην γνωρίζουν τὰς πικρίας μὲ τὰς ὁποίας ποτίζονται αἱ νεαραὶ ὑπάρξεις, αἱ ὁποῖαι ἀγωνίζονται καὶ ἀνέρχονται τὸν Γολγοθᾶν τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς προόδου.

Ἐξηντλημένος καὶ μελαγχολικὸς ὁ Ἀρχιγένης ἡμέραν τινὰ περιεφέρετο ἀσκόπως εἰς μίαν ἐκ τῶν ὁδῶν τῆς ἀπεράντου πόλεως, ὅταν συνήντησε

γνωστὸν ὁμογενῆ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἤπηρετοῦντα τότε εἰς τὴν ἐν Παρισίοις ὀθωμανικὴν Πρεσβείαν. Οὗτος εὐχαρίστως ἀνέλαβε νὰ τὸν συστήσῃ εἰς τὸν διακεκριμένον πολιτικὸν καὶ βραδύτερον Μέγαν Βεζύρην Ρεσίτ πασᾶν, πρεσβευτὴν δὲ τότε τῆς Τουρκίας ἐν Παρισίοις.

Ὁ Ρεσίτ πασᾶς μαθὼν τὴν δυσχερῆ θέσιν εἰς τὴν ὁποίαν εὗρισκετο ὁ Ἀρχιγένης καὶ τὴν ἀδυναμίαν νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰς σπουδὰς του, τὸν προσέλαβεν εἰς τὴν πρεσβείαν, τοῦ παρεχώρησε κατοικίαν καὶ τὸν ἐβοήθησεν ὄχι μόνον νὰ ἀποπερατώσῃ τὰς πανεπιστημιακὰς σπουδὰς του ἀλλὰ καὶ νὰ τελειοποιηθῆ εἰς τὰ νοσοκομεία τῶν εὐρωπαϊκῶν μεγαλουπόλεων.

Τὴν πρὸς τὸν Ἀρχιγένην εὐνοίαν τοῦ Ρεσίτ πασᾶ ἠΰξησεν ἐπὶ πλέον τὸ ἐξῆς περιστατικόν. Ὁ Ρεσίτ προσβληθεὶς ὑπὸ ὀξείας νόσου συνεβουλευθῆ τοὺς διασημότερους ἰατροὺς ἐκ τῶν καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου Παρισίων. Πάντες δὲ ἀπεφάνθησαν ὅτι ἐλάχιστα ἐλπίδες διασώσεώς του ὑπῆρχον.

Ὁ Σαράντης ἐν τούτοις διαφωνῶν πρὸς τοὺς καθηγητάς του ἐπελήφθη μετὰ θάρρους τῆς θεραπείας τοῦ προστάτου καὶ μετὰ πολυήμερους ἀγῶνας κατῴρθωσε νὰ σώσῃ τὸν ἀσθενῆ ἐπισπάσας θερμότατα τὰ συγχαρητήρια τῶν μεγάλων διδασκάλων του. Ἀπὸ τότε πλέον ὁ νεαρὸς ἐπιστήμων ἔγινεν ὁ ἐπιστήθιος φίλος τοῦ Ρεσίτ πασᾶ. Καὶ ὅταν βραδύτερον ἐκλήθη οὗτος ὑπὸ τοῦ Σουλτᾶν Ἀβδούλ-Μετζίτ ἵνα διευθύνῃ τὰς τύχας τῆς Τουρκίας ὡς μέγας Βεζύρης συμπάρελαβε μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὸν Σαράντην Ἀρχιγένην.

Ὁλίγας ἡμέρας πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του ἐκ Παρισίων ὁ Ἀρχιγένης ἐνυπνιάσθη πάλιν τὸν δολοφονηθέντα κληρικόν.

Ἐν Κων/πόλει εὐρεθεὶς ὁ Σαράντης Ἀρχιγένης διὰ τῆς ἐπιμελείας του καὶ τῆς προσωπικῆς ἀξίας του ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου μὲ τὴν ἰσχυ-

Ο ΑΡΧΙΓΕΝΗΣ ΚΑΙ Η ΣΥΖΥΓΟΣ ΤΟΥ

ράν προστάσιαν τοῦ Ρεσιτ πασᾶ ἔβλεπε καθ' ἐκάστην ν' αὐξάνη ἢ πελατεία του καὶ τὸν ἑαυτὸν του νὰ προάγεται εἰς τιμὰς καὶ δόξας. Οὕτω τῆ συστάσει τοῦ Ρεσιτ πασᾶ, μεγάλου Βεζύρου ἤδη, προσελήφθη ὡς ἱατρὸς τῶν ἀνακτόρων καὶ βραδύτερον διωρίσθη καθηγητὴς τῆς παθολογίας εἰς τὴν ἐν Κων/πόλει Αὐτοκρατορικὴν Σχολήν. Τὴν θέσιν ταύτην ἐτίμησεν ἐπὶ τριάκοντα τρία ἔτη. Ὁ Σουλτάνος Μειζιτ τόσον ἦτο εὐχαριστημένος ἐξ αὐτοῦ, ὥστε τῷ ἐδώρησε καὶ πολυτελῆ οἰκίαν εἰς τὸ Πέραν τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἄλλ' οὔτε αἱ τιμαὶ καὶ ἡ δόξα, οὔτε καὶ τὰ πλοῦτη κατώρθωσαν νὰ διαφθείρουν τὸν ἀδαμάντινον χαρακτῆρα τοῦ ὄρφανοῦ τῶν Ἐπιβατῶν. Ὁ Σαράντης ἐφ' ὅσον ἠσθάνετο αὐξανόμενον τὸν πλοῦτον αὐτοῦ ἐπὶ τοσοῦτον ἠΐξανε καὶ τὴν φιλάνθρωπον αὐτοῦ δρασίμ. Δὲν ἤρκεϊτο εἰς τὸ νὰ παρέχη τὴν ἱατρικὴν αὐτοῦ συνδρομὴν δωρεὰν εἰς τοὺς αἰτοῦντας. Οὔτε καὶ εἰς τὸ νὰ σκορπίζη ἀφειδῶς τὰ χρηματικά του βοηθήματα ὑπὸ τὰ προσκεφάλαια τῶν πτωχῶν του ἀσθενῶν. Διεπνέετο ἀπὸ εὐρυτέρας ἀντιλήψεις. Τὸν ἐβασάνιζεν ἡ σκέψις πῶς ἑλληνοπρεπέστερον θ' ἀνετρέφοντο αἱ νέαι γενεαὶ τῶν ὑποδούλων.

Εὐευχήσας νὰ συνδεθῆ μετὰ συζύγου ἐναρέτου καὶ ἀγαθοεργοῦ ἐπίσης, τῆς ἐκ Φαναρίου Ἑλένης Κωστάκη Φενερλῆ, εὗρεν ἐν αὐτῇ καλὸν σύμβουλον καὶ πιστὸν βοηθὸν εἰς τὰς ἀγαθοεργίας του καὶ συμπαραστάτην, ὡς ὁ ἴδιος ὁμολογεῖ ἐν τῇ διαθήκῃ του λέγων περὶ αὐτῆς: «Ἰδρύτρια καὶ πολλὰ πονήσασα καὶ καταβαλοῦσα καὶ ὑποστᾶσα ὑπὲρ τῆς ἀναδείξεως καὶ παγίωσεως τῶν ἰδρυμάτων».

Οὕτω τῆ συμπράξει καὶ ὁμοφώνῳ γνώμῃ ἐκείνης πάντοτε, κατὰ πρῶτον τῷ 1857 ἰδρυσεν ἐν Ἐπιβάταις τὸ «Ἀρχιγένειον Διδασκαλεῖον» τῶν θηλέων καὶ ἐπροίκισεν αὐτὸ πλουσιώτατα ἀφιερῶσας πρὸς συντήρησιν αὐτοῦ ὄχι μόνον πάντα τὰ χρειώδη κινήτα, ἀλλὰ σειρὰν ὅλην ἀκινήτων προσοδοφόρων ἰδικῶν του καὶ τῆς γυναικὸς του καὶ εἰς μετρητὰ «δέκα γούκια, ἧτοι δύο χιλιάδας πουργιὰ γροσίων».

Τόσον τὸ Διδασκαλεῖον ὅσον καὶ τὰ πρὸς συντήρησιν αὐτοῦ ἀκίνητα καὶ κινήτα ὡς καὶ τὰ μετρητὰ ὁ Ἀρχιγένης διὰ νὰ τὰ καταστήσῃ ἱερὰ καὶ ἀπρόσβλητα τὰ κατωχύρωσεν δι' ἀφιερωτηρίου (Βακφιῆ) ἐκδοθέντος τῆ 13 Μουχαρέμ τοῦ 1280 (1864).

Ἐκ τοῦ Βακφιῆ ἐκείνου 1) μανθάνομεν α') ὅτι ὁ ἀρχικὸς σκοπὸς τοῦ Διδασκαλείου ἦτο νὰ προσλαμβάνωνται ἐκάστοτε τεσσαράκοντα ἄπορα, ἀνήλικα καὶ ὄρφανὰ κοράσια, τέκνα ὀρθοδόξων χριστιανῶν, νὰ διαιτῶνται νυχθημερὸν ἐν αὐτῷ σιτούμενα καὶ ἐνδυόμενα δωρεάν, νὰ ἐκμανθά-

1) Εὐρίσκεται δημοσιευμένη εἰς τὸν Η'. τόμ. ἀρ. 7 τῆς Ἐκκλ. Ἀληθείας Κωνσταντινουπόλεως.

νωσι κεντήματα καὶ ραπτικήν καὶ ἐνηλικιούμενα καὶ συζευγνύμενα νὰ προικίζωνται μὲ τὸ ποσὸν πέντε χιλιάδων γροσίων καὶ ν' ἀπολύωνται ἐκ τοῦ ἐκπαιδευτηρίου εἰσαγομένων ἀντὶ τῶν οὕτω ἀπολυομένων ἐτέρων ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἔθνους εἰς τρόπον ὅστε ἐν τῷ ἐκπαιδευτηρίῳ νὰ μὴ ὑπάρχωσι περισσότερα ἢ ὀλιγώτερα τῶν τεσσαράκοντα κορασίων.

Καὶ ὅτι ἐκτὸς τῶν ὡς ἄνω τεσσαράκοντα κορασίων καὶ ἄλλα κοράσια πατωγῶν τοῦ αὐτοῦ ἔθνους ἐὰν ἐπεθύμουν νὰ ἔλθωσιν εἰς τὸ ἐκπαιδευτήριον καὶ νὰ ἐκμάθωσι τὴν τέχνην αὐτὴν ἠδύναντο νὰ γίνωσι δεκτά, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅμως νὰ μὴ διανυκτερεύωσιν ἐν τῷ ἐκπαιδευτηρίῳ οὔτε νὰ σιτίζωνται ἢ ἐνδύωνται, ἀλλὰ μόνον νὰ ἔρχωνται καὶ ἀπέρχωνται τὴν ἡμέραν.

Καὶ ὅτι πρὸς ἐπιτήρησιν καὶ διδασκαλίαν τῶν κορασίων τούτων προσελαμβάνοντο τέσσαρες ἑλληνίδες διδασκάλισσαι ἔμπειροι τῆς τέχνης ταύτης τίμια καὶ ἀπολαύουσαι τῆς ἐμπιστοσύνης τῶν χριστιανῶν ἀμειβόμεναι χίλια γρόσια μηνιαίως, τρεῖς ὑπηρέτριαι καὶ εἰς θυρωρὸς μὲ διακόσια πενήκοντα γρόσια μηνιαίως καὶ μὲ τὴν ὑποχρέωσιν πάντες νὰ διαμένωσι νυχθημερὸν ἐν τῷ ἐκπαιδευτηρίῳ.

Ἐπὶ ὀλίγον χρόνον τὸ φιλανθρωπικὸν αὐτὸ ἴδρυμα διετήρησε τὸν χαρακτῆρα τοῦτον. Κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους καὶ μέχρι τῆς μικρασιατικῆς καταστροφῆς καὶ συνεπείᾳ ἐκείνης τῆς ἐκκενώσεως τῆς ἀνατολικῆς Θράκης ὑπὸ τοῦ γηγενοῦς ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ τῆς, τὸ λαμπρὸν ἐκεῖνο ἐκπαιδευτήριον ἐλειτούργει ἀδιαλείπτως καὶ κανονικῶς ὡς ἀνώτερον ἐκπαιδευτήριον θηλέων, καὶ ἐχρησίμευσεν ἐπὶ δεκαετηρίδας ὕλας ὡς φυτώριον τολμηρῶν διδασκαλισσῶν, αἱ ὁποῖαι ὡς ἄλλαι ἱεραπόστολοι τῆς ἑλληνικῆς μας γλώσσης καὶ τῶν ἰδανικῶν τῆς φυλῆς, ἐξώρμουν εἰς τὰ βάθη τῆς Ἀνατολῆς ἵνα διδάξωσι τὰ πρῶτα γράμματα εἰς τοὺς ξενογλώσσους Ἕλληνας μετ' ἀληθοῦς αὐταπαρνήσεως.

Τὸ Ἀρχιγένειον Διδασκαλεῖον λιθόκτιστον ἐπὶ μεγάλης ἐκτάσεως δενδροφυτευμένης καὶ ἐπὶ τῆς κεντρικῆς ὁδοῦ τῆς κωμοπόλεως εἰς τὸν κάτω ὄροφόν του εἶχε τρία καταστήματα ἐπὶ τῆς ὁδοῦ μίαν μεγάλην αἴθουσαν καὶ τὸ μαγειρεῖον. Εἰς δὲ τὸν ἄνω ὄροφον ἕξ δωμάτια.

Ὅπισθεν τοῦ κτιρίου τούτου καὶ ἐντὸς τῆς ἰδίας περιοχῆς τὸ 1863 ἀνήγειρον οἱ σύζυγοι κομψότατον ναὸν τιμηθέντα ἐπ' ὀνόματι τῶν 20 μαρτύρων. Ὁ ναὸς οὗτος καθιεγίσθη ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Κυρίλλου τοῦ Β' καὶ κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1869 διὰ πατριαρχικοῦ σιγιλίου ἐκδοθέντος τῇ αἰτήσει ἀμφοτέρων τῶν συζύγων ἐπὶ τῆς πατριαρχείας Γρηγορίου τοῦ Σ', ἀνεγworίσθη ὡς σταυροπηγιακός.

Εἰς τὸν ναὸν αὐτὸν ἐκκλησιάζοντο αἱ τρόφιμοι τοῦ διδασκαλείου καὶ οἱ χοροὶ αὐτοῦ συνεκροτοῦντο ἀνέκαθεν ἀπὸ μαθητρίας.

Τὸ 1868 ἴδρυσαν Γυμνάσιον ἀρρένων ἐν τῇ ἰδίᾳ κωμοπόλει, ὀνομα-

σθέν Ἐλένειον πρὸς τιμὴν τῆς συζύγου του, εἰς ἀρκετὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ Παρθεναγωγείου καὶ τὸ 1873 τὸ Ἀρχιγένειον Νηπιαγωγεῖον, ἐντὸς τοῦ περιβόλου τοῦ Διδασκαλείου, καὶ τὸ Ἀρχιγένειον ὄρφανοτροφεῖον καὶ ἐν τῷ μεταξὺ δημοτικὴν σχολὴν εἰς τὸ χωρίον Οἰκονομεῖον.

Εἶνε δ' ἐκτὸς πάσης ἀμφιβολίας ὅτι ὁ ἀοίδιμος ἀνὴρ ἤθελε συνεχίσει καὶ ἐδραιώσει τὸ φιλογενὲς καὶ φιλόανθρωπόν του ἔργον, ἐὰν ὁ θάνατος δὲν τὸν κατελάμβανεν εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς δράσεώς του,

Ἀσθενήσας αἰφνιδίως κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1874 ἔγραψεν ἐκ Κων/πόλεως πρὸς τὴν σύζυγόν του ἐδρισκομένην ἐν Ἐπιβάταις τὰ τῆς ἀσθενείας του προσθέσας αὐτολεξεῖ: «Ἐγὼ ἀποθνήσκω καὶ γὰρ τὸ ὄναρ μοι δεδήλωται».

Σπεύσασα ἡ σύζυγός του εἰς Κων/πολιν τὸν εὔρε νεκρόν, ἀποθανόντα τὴν 11ην Σεπτεμβρίου 1874 καὶ παραλαβοῦσα τὸ σκήνωμα αὐτοῦ τὸ μετέφερε καὶ τὸ ἐνεταφίασε ἐν τῇ γεννητείᾳ του, τὴν ὁποίαν τόσον ἠγάπησε κατὰ ρητὴν ἐκείνου ἐντολὴν περιληφθεῖσαν καὶ εἰς τὴν Διαθήκην του ὦν ἀκολούθως.

«Παρακαλῶ τὴν φιλιτάτην μου σύζυγον νὰ λάβῃ πᾶσαν πρόνοιαν, ὥστε ἡ κηδεῖα μου νὰ γίνῃ ἀπλουστάτη καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς πολυτελείας νὰ δοθῶσι δὲ τῷ ἀρχιερεῖ Σηλυβρίας γρόσια χίλια. Μετὰ τὴν κηδεῖαν νὰ μετακομισθῇ ὁ νεκρός μου ἐν Ἐπιβάταις καὶ ἐνταφιασθῇ ἐν τῷ κηπαρίῳ τῷ ἀπέναντι τῆς βορείου πλευρᾶς τοῦ Ἀρχιγενείου Παρθεναγωγείου».

Ὁ Ἀρχιγένης πρὶν ἀποθάνῃ κατ' Αὐγούστον τοῦ 1873 συνέταξε ἰδιοχείρως τὴν Διαθήκην του. Δι' αὐτῆς ἀποκαθίστησι γενικὸν κληρονόμον τῆς χρηματικῆς καὶ κτηματικῆς περιουσίας του πάντα τὰ ἐν Ἐπιβάταις Ἀρχιγένεια καθιδρύματα. Ἀφίνει διάφορα μικρὰ κληροδοτήματα εἰς συγγενεῖς του, εἰς σχολεῖα καὶ Νοσοκομεῖα. Δίδει συμβουλὰς καὶ ὑποθήκας εἰς τοὺς διαδόχους του καὶ ἐντέλεται ὅπως τὰ μετροτὰ του, τὰ ὁποῖα ὑπολογίζει εἰς ἄνω τῶν εἴκοσι χιλιάδων ὀθωμανικῶν λιρῶν χρυσῶν τὰ εὐρισκόμενα ἐν τῷ κιβωτίῳ του μετεμφιεσμένα εἰς χρεώγραφα, μετὰ τὴν ἀποθίωσίν του, κατατεθῶσιν ἀμέσως ἐν τῇ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικῇ Τραπεζῇ τῆς Ἑλλάδος πρὸς ἀσφάλειαν καὶ αἰδίων συντήρησιν τῶν φιλανθρωπικῶν καθιδρομάτων του ὑπὲρ τῶν ὁπίων, λέγει, ἐξεδόθη ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως βακφίης συνοδευόμενος μὲ αὐτοκρατορικὸν βεράτι. Ἐκτελεστὰς δὲ τῆς διαθήκης του δρίζει τὴν σύζυγον του καὶ τὸν θετὸν υἱὸν του Φώτιον Ἀρχιγένην.

Τὴν ἰδιόχειρον αὐτὴν διαθήκην ὡς μάρτυς μεταξὺ ἄλλων ὑπογράφει καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Ζωηρός.

Φαίνεται ὅμως ὅτι αἱ λαμπραὶ ἐλπίδες τὰς ὁποίας ἐκεῖνος ἐστήριξεν εἰς τοὺς διαδόχους του διὰ τὴν συνέχισιν καὶ προαγωγὴν τῶν φιλανθρωπικῶν καθιδρομάτων του, δὲν ἐξεπληρώθησαν τελείως καὶ ἐπὶ μακρόν.

Ἄλλα καὶ ἡ ἔκπτωσης τῶν Τουρκικῶν χρεωγράφων εἰς ἃ ὑπενδύθη μέρος τῆς περιουσίας συνετέλεσεν εἰς τὴν οἰκονομικὴν δυσπραγίαν τῶν ἐκπαιδευτηρίων.

Τὸ 1887 εὗρισκόμεθα πρὸ μιᾶς δίκης τὴν ὁποίαν ἡ κοινότης τῆς κώμης Ἐπιβατῶν ἤγειρεν ἐνώπιον τοῦ Διαρκοῦς Ἐθνικοῦ Μικτοῦ Συμβουλίου τῶν Πατριαρχείων διὰ τῆς μουχταροδημογεροντίας τῆς ἐναντίον τῆς χήρας Σ. Ἀρχιγένους καὶ τοῦ θετοῦ υἱοῦ του Φωτίου Ἀρχιγένους κακῆ διαχειρίσει τῶν ἀφιερωμάτων. Στηριζομένη αὐτὴ εἰς τὸν πρῶτον βακιφέν τὸν ἐκδοθέντα τὴν 13 Μουχαρρέμ τοῦ 1280 (1864) τὸν προαναφερθέντα καὶ διαλαμβάνοντα μεταξὺ ἄλλων :

»Ὅτι οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου τούτου (τῶν Ἐπιβατῶν) νὰ ἐποπτεύωσιν ἀμισθὶ τὸ βακούφιον τοῦτο καὶ νὰ λαμβάνωσι γνῶσιν τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων τοῦ ἐπιστάτου.

»Καὶ ὅτι καθ' ἕκαστον ἔτος νὰ θεωρῶνται οἱ λογαριασμοὶ τοῦ ἐπιστάτου βακουφιᾶ διὰ τοῦ ἱεροδικαστηρίου καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου».

Καταγγέλλει τοὺς ἐκτελεστὰς τῆς Διαθήκης τοῦ ἀοιδίμου Ἀρχιγένους καὶ διαχειριστὰς τῶν καθιδρυμάτων του ὡς ἔλλειμματίας καὶ ζητεῖ νὰ εἰσπραχθῶσιν παρ' αὐτῶν δύομισυ περίπου χιλιάδες λιρῶν χρυσῶν.

Τὰ ἐπιχειρήματα τῶν διαχειριστῶν τῶν Ἀρχιγενείων, τὰ ἀρνούμενα ἐκ τῶν διατάξεων τῆς τελευταίας βουλήσεως τοῦ Σ. Ἀρχιγένους μένουσιν ἀνίσχυρα. Τὸ Μικτὸν Συμβούλιον λαβὼν ὑπ' ὄψιν τοὺς 3 βακιφίδες 1864, 1869 καὶ 1871, τὰ πατριαρχικὰ σιγγίλια τοῦ 1869 καὶ 1879 καὶ τὴν διαθήκην τῆς 23 Αὐγούστου 1873 ὑπὸ τὸ ὄνομα δέχεται ὡς νόμιμον καὶ βάσιμον τὴν ἀγωγὴν τῆς Κοινότητος Ἐπιβατῶν καὶ διὰ προδικαστικῆς ἀποφάσεως ὑποχρεοῖ τοὺς ἐναγομένους παμψηφεί νὰ λογοδοτήσωσιν ἐνώπιον τριμελοῦς ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπῆς διορισθείσης ἐξ ὀφφικίου καὶ τῆς ὁποίας πρόεδρος ὤρισθη ὁ Μητροπολίτης Μιτυλήνης Κωνσταντῖνος.

Ἡ δίκη ¹⁾ ἐγέμισε πικρίας τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς ἀτυχοῦς χήρας Σαράντη Ἀρχιγένους, τῆς γνωστῆς εἰς τὴν περιφέρειαν ἐκείνην τῆς Θράκης ἀπλῶς ὑπὸ τὸ ὄνομα Κυρίας. Τὰ τελευταῖα ἔτη ἡ διαχειρίσις τοῦ Διδασκαλείου θηλέων, τοῦ μόνου λειτουργήσαντος ἀνελλιπῶς, διότι τὰ ἄλλα Ἀρχιγένεια ἰδρύματα ἔκλεισαν τὰς θύρας των μαζὶ μὲ τὸν θάνατον τῆς Ἑλένης Ἀρχιγένους ἐπισυμβάντα ἐν Ἐπιβάταις τῇ 25ῃ Ὀκτωβρίου 1890, εἶχε περιέλθει εἰς Πατριαρχικὴν Ἐπιτροπὴν.

Ὁ Σαράντης Ἀρχιγένης ἐκ τῆς συζύγου του Ἑλένης δὲν εἶχεν ἀποκτήσει τέκνα. Ὡς ἐκ τούτου εἶχεν υἱοθετήσῃ τὸν ἐκ Μαδύτου Φώτιον

¹⁾ Τὰ τῆς δίκης τῶν Ἀρχιγενείων, ἡ διαθήκη, οἱ βακιφίδες καὶ τὰ σιγγίλια εὐρίσκονται δημοσιευμένα εἰς τὴν «Ἐκκλ. Ἀλήθειαν» Κων/πόλεως ἔτος Η' (1887).

Κωνσταντινίου, ἱατρὸν, τὸν ὁποῖον ὡς εἶδομεν εἶχεν ὀρίσει διὰ τῆς διαθήκης τοῦ καὶ ὡς ἐκτελεστὴν αὐτῆς καὶ διαχειριστὴν καὶ ἐπιστάτην τῶν Βακουφίων του μὲ κληρονομικὰ δικαιώματα ἐπιστάσις. Ἄλλὰ ὡς εἵπομεν τὰ δικαιώματα αὐτὰ τοῦ μουτεβελλῆ δὲν τὰ ἐξήσκησαν τὰ τέκνα τοῦ Φωτίου.

Ὁ Σ. Ἀρχιγένης ἐκτὸς τῆς φιλανθρωπίας του διεκρίθη ἐνωρίτατα καὶ ὡς δόκιμος συγγραφεύς. Σπουδάζων ἔτι ἐν Παρισίοις ἐξέδωκε γαλλιστὶ καὶ ἑλληνιστὶ Ἑγχειρίδιον, ἢ κανόνας πρὸς διατήρησιν τῆς ὑγείας. Εἰς τὴν γαλλικὴν ἔκδοσίν του μάλιστα, τὴν ὁποῖαν ἀφιερώνει εἰς τὸν Σουλτάνον Ἀβδουλ - Μειτζήλ, λέγει πρὸς χρῆσιν τῶν κατοίκων τῆς ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας.

Αἱ ὑποθήκαι, τὰς ὁποίας ὁ Ἀρχιγένης συνιστᾷ διὰ τοῦ συγγράμματός του ἐκείνου, διαπνέονται ἀπὸ τὸν ἄκρατον πατριωτισμὸν του καὶ ἀποκτῶσιν ἀκόμη μεγαλυτέραν ἀξίαν, ἐὰν ἀναλογισθῆ τις τὴν ἀμάθειαν, ἢ ὁποῖα ἐβασίλευε τότε εἰς τὰς τουρκοκρατούμενας χώρας.

Προτοῦ δ' ἀποθάνῃ ὁ ἀλήστου μνήμης οὗτος ἀνὴρ ἠτύχησε νὰ ἴδῃ τοὺς Θραῖκας συναισθανομένους τὴν ἀνάγκην τῆς συσσωματώσεως καὶ τῆς ὀμαδικῆς ἐνεργείας, ἀρετὰς τὰς ὁποίας εἶχεν ἐξαφανίσει ἀπὸ τοὺς χριστιανοὺς ἢ μακρὰ δουλεία, καὶ ν' ἀνακηρυχθῆ πρόεδρος τοῦ ἀρτισυστάτου τότε κατὰ τὸ 1872 ἐν Κωνσταντινουπόλει Θρακικοῦ Συλλόγου, σκοποῦντος τὴν ἐνίσχυσιν καὶ διάδοσιν τῆς παιδείας εἰς τοὺς ἑλληνικοὺς δῆμους τῆς Θράκης.

Τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ Σαραντῆς Ἀρχιγένης. Ἄς εὐχηθῶμεν καὶ ἄς ἐλπίσωμεν, ὅτι οἱ πρόσφυγες θραῖκες ἐξόριστοι εἰς τὴν ἐλευθέραν πατρίδα, συναισθανόμενοι βαθύτερον ἤδη τὴν ἐθνικὴν τῶν ἀλληλεγγύην δὲν θὰ παύσωσιν ἐργαζόμενοι σύμφωνα μὲ τὰ πατροπαράδοτα ἦθη καὶ τὴν μακροαῖωνα ἱστορίαν τῶν διὰ τὴν δημιουργίας μιᾶς καλυτέρας γενεᾶς, μιᾶς καλυτέρας αὔριον.

Μιλτ. Σαραντῆς

ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ

Ἡ Ἀδριανούπολις, μία ἐκ τῶν σημαντικωτέρων ἀκροπόλεων τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων, ἢ διατηρήσασα καθ' ὅλην τὴν περίοδον τῆς εἰμαρμένης δουλείας τὰ σχολεῖά της, εἰς τὰ ὁποῖα ἐδίδαξαν πρὸ τριῶν καὶ τεσσάρων αἰώνων ἄνδρες διαπρεπεῖς καὶ διάσημοι, ὡς ὁ Οὐζούνογλου, ὁ ἐκ Κορνοφωλέας Σταμάτιος Παπᾶς καὶ πρὸ δύο ἑκατονταετηρίδων ὁ ἐξ Ἀδρια-